

ВАСІЛЬ ЗУЄНАК

**БУДЗЕМ
СІЛЫ
НАБІРАЦЦА**

Шмат пра што рассказваюць новыя вершы паэта, зменшаныя ў гэтай книзе. Чытачы сустрэнуцца з юнымі следапытамі, што кроначь сцежкамі герояў, пабываюць на цікасным піянерскім зборы, пазнаёмляцца і з няўдачнікам Юзем, які прыехаў на канікулы ў вёску і заблудзіўся ў жыце, і з хітруном Сяргеем, які перафарбаваў вераб'ёў, каб выдаць іх на рынку за снегіроў. Рабяты змогуць нават пагасцяваць у бурых лядзведзяй, якія, відаць, не надта ведалі геаграфію і заалогію і дужа здзівіліся, дазнаўшыся, што ў іх на Пойначы ёсць белыя браты.

Кніга адкрывала навакольны свет у вясёлых і радасных фарбах.

Мастак М. Селянчук

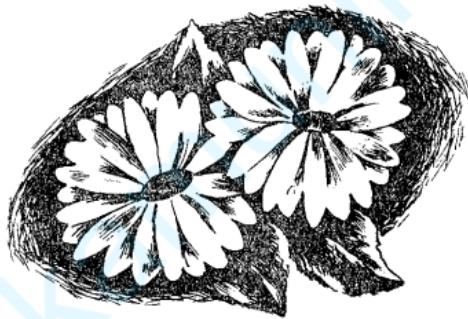
З 70803-121
M302(05)-74 148-74

© Выдавецства «Мастацкая літаратура», 1974 г.

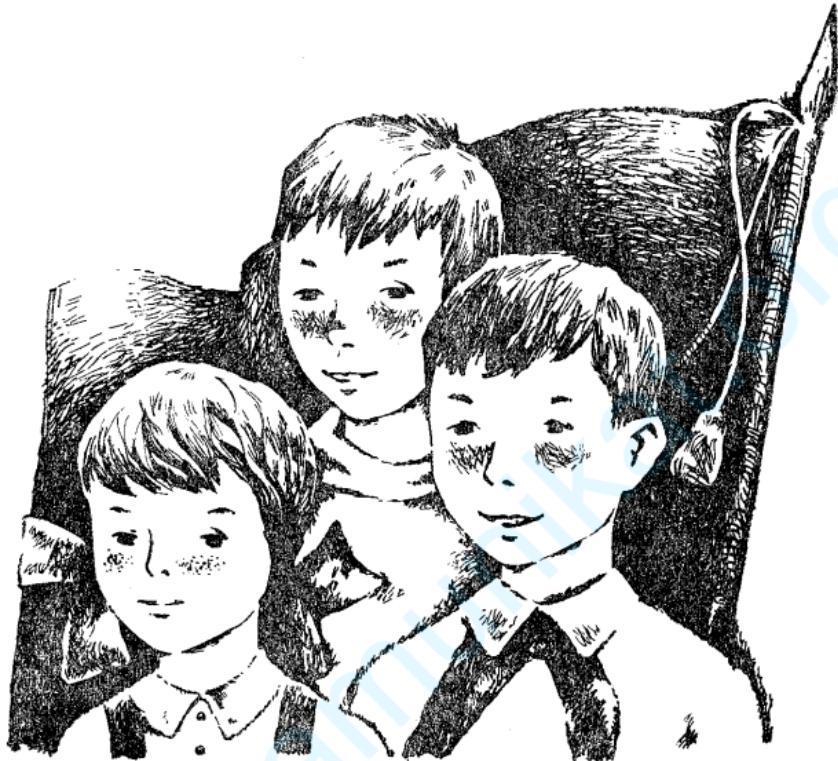
Васіль Зуёнак

**БУДЗЕМ
СІЛЫ
НАБІРАЦЦА**

Вершины

МИНСК
«МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА»
1974

ГАЛЬШТУК

«Як павяжаш гальштук,
Дык шануй заўжды...»
Да драбніц амаль што
Помню праз гады:

Спыткі са шпалераў,
Перастылы клас...
Ды праменъчык веры
У вачах не гас!

Грозны час ваенны
Крыл не зрэзаў нам —
Мы ішлі на змену
Воінам-бацькам.

Ясніўся дзень шэры,
Таялі ільды...
Нас у піянеры
Прынялі тады.

Верш чытаў я слынны,
А на ўвесь атрад
Галыштук быў адзіны —
Мара ўсіх рабят...

Да вясновай сіні
Шлях нас вёў прамы,
Па чарзе наслі
Галыштук слайны мы.

Запаветы дружбы
Кожны з нас пасціг:
Пакаление мужна
Крочыць па жыцці.

Колер рэвалюцый
Сэрцы паяднаў.
Да вяршынь імкнуцца —
Мэта ў нас адна!

Песняй неспакою
Чырванее сцяг,
А за ім — ракою
Галыштукаў размах!

СЁННЯ У НАС СВЯТОЧНЫ ЗБОР

Не ўмяшчае песьені клас і калідор:
Сёння ў нас у шостым «А» святочны збор.
За звязном выходзіць строіцца звязно —
Адкрываецца ў гісторыю акно.

Стай наперадзе чырвоны камікар —
Позірк светлы, мускул цвёрды, мужны твар.
А за ім — у шынялях ажно да пят —
Змена юная — спартакаўцаў атрад.
Хай не многа нас тады яшчэ было —
Абуджали мы і горад і сяло.
І зліваліся ў адзін магутны стан
Дзеці дружныя рабочых і сялян.

Кроцыць новае звязно ў святочны строй,
Чырвань гальштукаў займаецца зарой.
Нас да сонца рэвалюцыя ўзняла,
Піянер — імя нам гордае дала.
Цвёрда мы кляліся ленінцамі быць,
Справе нашай славу новую здабыць.
Хоць кулак на нас наводзіў свой абрэз —
Як байцы, ішлі мы цвёрда на лікбез:
Непісменнасць памагалі вымітаць —
Навучылі мы бабуль сваіх чытаць.
Ураджай мы ад пажараў бераглі.
І страляць па-варашылаўску маглі!
О, як хутка прыдалося ўсё яно...
Ды пра гэта скажа трэцяе звязно.

Водбліск бою палыхае на штыку,
І рука з гранаты вырвала чаку.
— Смерць табе! Праклён табе, фашисты! —
З цэлай зграяй бой трymae піянер.

Ты жывы, ты паміж нас, Казей Марат:
З тваім імем сёняня крочыць наш атрад.
Наш салют і рапарт наш — табе, герой,—
Я чацвёртае звяно выводжу ў строй:
Гэты з кельмай, гэты з кніжкамі ў руках,
У таго ў мазуце крышачку шчака —
Гэта значыць: ён у нас ужо цяпер
У майстэрні самы першы інжынер.
Побач — будучыя цеслі, муляры,
Ёсць і кухар — кашу смачную варыць,
Касманаўты, камбайнёры, урачы,—
Ды хіба тут можна ўсіх пералічыць!..
Вось які ён — піянерскі наш парад!
Вось які ён — піянерскі наш атрад!
Пакідае песня клас — ляціць да зор:
Сёняня ў нас у шостым «А» святочны збор!

ЛЯ ПОМНІКА

Пякельная смага сціскала
Прабітыя кулямі грудзі.
Трымаліся цвёрда, як скалы,
Фарты ў бранябойным гудзе.

Гарэла каменне і цэгla,
Ірваліся міны
з віскам.
Ды слава наша не легла
У пакоры ля ног фашистыкіх.

Стаялі насмерть героі,
Захопнікаў білі праклятых.
Ля Брэста займаўся зарою
Салют Перамогі крылатай.

Дзень мірны руку падае нам,
І новыя далі клічуць,
Ды ў сэрцах нашых нязменна
Той подзвіг жыве герайчны.

І штык абеліскам ззяе
Ў крутой вышыні бясхмарнай.
І памяццю вечнай палае
Агонь на зямлі легендарнай.

ЯК РАСЦЕМ

Ціха грывой трасяне
Конь рахманы —
вецер,
Цягне хмарку на спіне,
Сыпле дожджык дзеецям.

Нікагуткі не забыў.
— Выбягайце, смелыя!
Падрастайце, як грыбы —
Рыжыя і белыя!

Дожджык цёпла твар дзяўбе —
Не слінъкач асенні.
Джаем —
і ў штанах, і без:
Мора па калені!

Хто змарыўся — папрасі
У мамы лусту хлеба!
...Будзе ноччу сніцца ўсім,
Як расцём —
пад неба!

ІЧАСЦЕ РЫБАКА

ІЧАСЦЕ РЫБАКА не за гарамі,
Толькі ў рукі не плыве само:
Ходзіць яно сінімі вірамі,
Спіць у ямных сковішчах самоў.

Не лянуйся выбегчы на золку:
Акуня павабіш на кручок
І ўцікуеш, як пад раскай волкай
Сцішыўся хапуга-шчупачок.

Пашанцуе — будзе юшка булькаць.
З-за кустоў сарока прыляціць
І навін паўнюсенькую шпульку
За хвіліну ўспее раскруціць.

W.W. Norton & Company

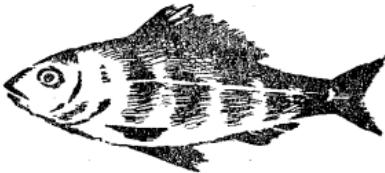
Нібы абагрэцца —
да цяпельца
Весела нахіліца трыснёг.
І расы сярэбраныя шкельцы
Будуць звонка сыпацца з-пад ног.

Разгайдae воблакi маторка —
І патушыць бакеншчык ліхтар.
І ўсплыве ўрачыста з-за пагорка
Ветразем чырвоным
сонца шар.

УЛОУ

Хваліўся уловам:
— Засолім палову,
З другой палавіны
Засушым васьміну,
Васьміну адважым —
Купцам прададзім,
А чвэртку засмажым —
З гасцямі з'ядзім.

...Усім бы хапіла,
Ды кошка схапіла.

СТАЛА ЎСІМ ЯНО ВІДНО

Ну, а мы не на віду:
Проста курапасы мы.

Лічым кур, мяшанку тром
З цёткаю Агатаю.
Пасміхающца цішком
флоцкія,
крылатыя:

— Вам вигода:
кур лічыць
Блізенька і нізенька.
Можна смела не вучыць
Алгебру і фізіку.

Ды насмешкі ладзіць з нас
Надта не прыйшлося ім —
Мы такі далі адказ,
Што прыціхлі восенню:

Як вярнулася звяно
Пры медалю з выстаўкі,
Стала ўсім яно відно —
Тым, глядзеў хто звысаку.

БУДЗЕМ СІЛЫ НАБІРАЦЦА!

Лета Юзю прывяло
На канікулы ў сяло.
Рады дзед і бабка рада:
Напякla стажок аладак:
— Еш, унучак, папраўляйся,
Сіл, унучак, набірайся...
Спалавініў Юзя «стог»,
У цяньку спачыць прылёг.
Падрамаў на жываце —
Дзень да поўдня праляцеў,
Павярнуўся на спіну —
Дзень даўным-даўно мінуў...
Ранкам выйшаў у паход —
Аж за школъны агарод.
Толькі ж трэба так, скажыце:
Заблудзіўся Юзя ў жыщце...
Не відаць ні хат, ні сонца...
Нібы ў джунглях тых бясконных,
Крочыў Юзя так і гэтак,
Вызначаў напрамкі свету,
Бабку, дзеда
Небарака
Клікаў, клікаў — і заплакаў:
— Не бадзяцца, не стамляцца —
Ехаў сілы набірацца...
Дык нашто ж,
Нашто я лез
У дрымучы гэты лес!..
Працаваць юннаты йшлі,
Юзю беднага знайшлі
І сказалі:
— Годзе хныкаць,
Лепш вазьмі-тка, брат, матыку —

Папрацуем у ахвоту
Ды ў футбол згуляем потым,
Загараць пачнём, купацца,—
Будзем сілы набірацца!

ЖНІВЕНЬ

Сонца залацістая мярэжы
На дубах развесіла сушыць.
Халадком трывожным сыраежак
Дыхаюць лазовыя кашы.
Пацяжэла песеннае рэха,
Стрымгалоў не носіцца ў гульні.
Па начах салодкі, нібы рэпа,
Сон мядзведзю сніцца ў цішыні.
Дзік з дзічыхай гаспадарным вокам
Аглядываюць цёплыя лаўжы.
Птушкі перад выраем далёкім
У падхмар'і круцяць віражы...
І палаткі нашы неўзабаве
Лагеру махнуць крылом:

— Бывай!..

Хлопцаў з парыжэлымі чубамі
Добрым словам, лес, успамінай.
Мы цябе таксама будзем помніць —
Твой зялёны сонечны прасцяг,
Дзе лунае ў непагасных промнях
Нашай дружбы піянерскай

сцяг!

ЖНІВЕНЬ

Сонца залацістая мярэжы
На дубах развесіла сушыць.
Халадком трывожным сыраежак
Дыхаюць лазовыя кашы.
Пацяжэла песеннае рэха,
Стрымгалоў не носіцца ў гульні.
Па начах салодкі, нібы рэпа,
Сон мядзведзю сніцца ў цішыні.
Дзік з дзічыхай гаспадарным вокам
Аглядываюць цёплыя лаўжы.
Птушкі перад выраем далёкім
У падхмар'і круцяць віражы...
І палаткі нашы неўзабаве
Лагеру махнуць крылом:

— Бывай!..

Хлопцаў з парыжэлымі чубамі
Добрым словам, лес, успамінай.
Мы цябе таксама будзем помніць —
Твой зялёны сонечны прасцяг,
Дзе лунае ў непагасных промнях
Нашай дружбы піянерскай

сцяг!

Горш за ўсякую сароку:
То пачне,
як цецярук
Вырваўся з ягоных рук,
То пра снег, што летась быў,
То пра цвік, што дзесь згубіў,
То пра тое, што ўначы

Нехта ў возеры крычыць,—
Ну вятрак ветраком:
Меле й меле языком.

СА ШКОЛЫ

Толькі Пеця на парог
Пасля ўроکаў —
Кот з усіх чатырох —
Ды наўцёкі!

Паліто крылатым птахам
Размахнулася,
Заляцела за шафу,
Не вярнулася.

Аб сцяну з разгону ляслуі
Чаравікі...
Хто ж бяду на вас,
няшчасныя,
Наклікаў?..

Тата ўраз сакрэты ўсе
Рассакрэціў:
Пэўна, двойку зноў нясе
Пеця...

СТАРАННЯ — О-ГО-ГО!
ДЫ ШТО З ТАГО...

Раніцою дзед Ягор
Падмітаць не ходзіць двор,
Бо сама мятла з ахвотай
Запраўляе ўсёй работай:
Граблі, шуфлі —

там і тут

Аглядаюць кожны кут.
Мігам смецце ўсё змятуць —
Адпачыць пад плот ідуць.

Задаволена брыгада:
Чысціня наўкол, парадак...
— Знайце, хлопцы, нашу марку! —
Шуфель

плясь

граблям па карку.

— Вось дык даў! —
мятла смяецца,
Бараада ў мятлы трасецца.
Не сцярпелі граблі:

цоп

Шуфлю пстрычкаю — у лоб!
Той у наступ — плечуком,
Граблі шчэрацца ваўком:
— Вось яшчэ, яшчэ раз, ну-тка! —
Тоўх!
Схапіліся загрудкі!..

І пайшла сумятня,
Паняслася калатня!

Перамір пакуль настане —
Груда смецца як растане...

Зноў —
Мятлы загад суровы:
— Пачынай усё нанова!

Раніцою дзед Ягор
Падмятаць не ходзіць двор.
І віхурыць, носіць вецер
Па двары пясок ды смецце...

ПАДАРУНАК

У газеце «Ёлкі-палкі»
Мішка касалапы,
Да навін ахвочы змалку,
Вычытаць патрапіў,
Што на свеце цудаў шмат:
За лясамі недзе,
Пэўна, ёсьць у Мішкі брат,
Бо завуць — мядзведзем.

Толькі белы ён чаму?..
Знаць, зліняў на сонцы,
Знаць, не соладка яму
На чужой старонцы,
Знаць, пакутуе бядак:
Ні цяньку, ні мёду...
І рашае Мішка так
З гэтае нагоды:

Хопіць думаць ды мычаць —
Трэба зваць суседзяў,
Трэба ж неяк выручаць
Белага мядзведзя...

Касалапая сям'я
Үміг прыйшла да згоды:
Выслаць ліпавы стаяк
Ліпавага мёду.
А каб спёка кожны дзень
Брата не трывожыла,
Той жа поштай хай ідзе
Бочка з марожаным!

Як сказалі — так і ёсь.

ЧАРПАК

Жыў ды быў вучоны рак —
Не паспаў, не з'еў усмак.
Рак дазнацца ўсё хацеў,
Як
Рыбак
Чарпак пляще.
Думаў год і два, нябога,—
Не прыдумаў анічога...
Стаў пытаць у павука
Пра сакрэты чарпака.
— Гэта справа тонкіх рук,—
Адказаў яму павук.—
А з тваёй кляшнёю, рак,
Тут не справіцца ніяк.
Рушыў рак да жабы ў ціну:
Ціна лепш за павуціну,
З балотнай гаспадыніяй
Ён знайсці сакрэт павінен!
Толькі жаба не драмала
І пытанняў не чакала:
Калі будзеш разявакай —
Трапіш на сняданак раку.
З ціны вылез рак ні з чым,
Сеў самотна на карчы.
А на плёсе — плыў шчупак,
Гэты знае — што і як!
«Не бядуй,— ён раку кажа,—
Твой сакрэт мы ўраз развязкам!
Глянь —
Пад навісь пад лазовую
Вунь рыбак
Чарпак падсоўвае.
Падкрадзёмся і ўцікуем,

Як майструюць пастку тую.
А тады ўжо, браце рак,
Самі мы спляцём чарпак
І ў рацэ пачнём аблаву,—
Бузем мець любую страву!»
Падплылі — а тут якраз
І рыбак паспей у час.
— Уцякай! — крычыць шчупак,
Шусь убок, а следам — рак...
І сядзяць у чарпаку
На пацеху рыбаку!

ЧЫРВОНЫЯ БОТЫ

Кулічок з кулачок,
А нагамі ўдаўся:
Каб не вузкі армячок —
З буслам бы зраўняўся.

Рост не ў рост, як ля спіны
Цісне — аж да колікі.
А штаны — хіба штаны:
Да калена толькі...

Кулічыху смокча злосць:
— Вунь у качкі — качар,
У бусліхі бусел ёесь,
Толькі мне няўдача:

Трэба ж век пражыць з такім —
Ні красы, ні сілы,—
Ходзіць, плача ля ракі,
Заламаўшы крылы.

Уздыхнуў кулічок:
— Ат, жыццё не гора.
Кінуў вобзэм армячок
І пайшоў да бору.

Пад ядлоўцавым кустом,
Каб ніхто не высачыў,
Жыў кравец,
Іголак Сто,
А мабыць, і Тысяча.

Вожык выкрай разаслаў,
Надпусціў улішку.
Фрак пашыў, як у бусла,
З белаю манішкай.

— Апранайся, кулік,
Топай на балота! —
А кулік зноў панік:
Не хапае ботаў.

— Пачакай, надыдзе час,—
Вожык разважае,—
Як буслы ляцяць ад нас —
Боты пакідаюць,

Бо лягчэй, як ні кажы,
Басанож ляцець ім...
Хопіць ботаў — не тужы! —
І табе, і дзесятам.

Купіны пабраў на ўлік,
Дзе маглі быць сховы:
Выглядае ўсё кулік
Боты

бусловы.

Жонка ў вырай уцякла,
Грэецца на сонейку,
Вожык лапаю буслам
Памахаў з сасонніку...
Кулічок, кулічок,
Аблінялы, рыжанькі,
Па куп'і скок ды скок,
Падбірае дрыжыкі.
І нарэшце —

прычакаў:
У снягах балота...
Падвялі кулічка
Чырвоныя боты.

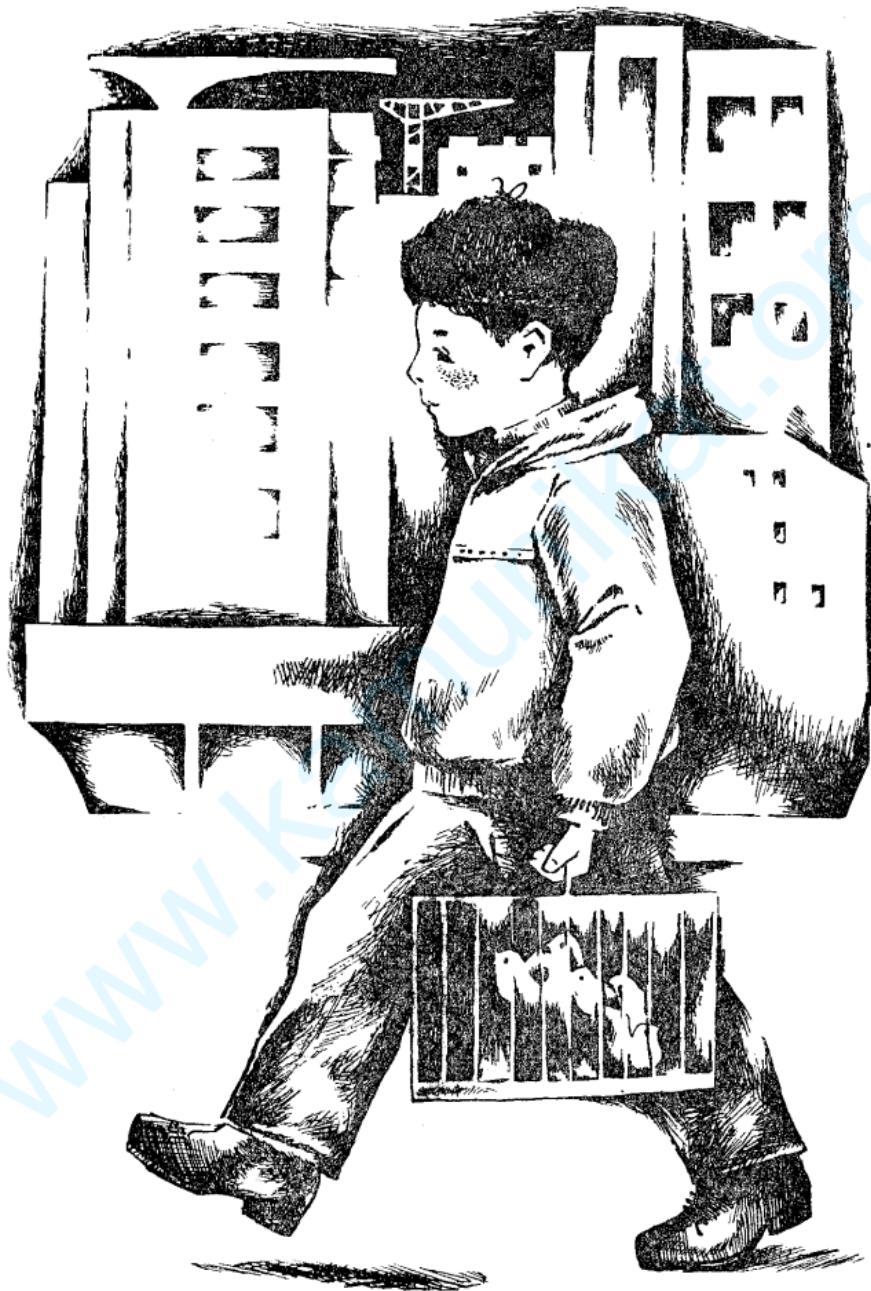

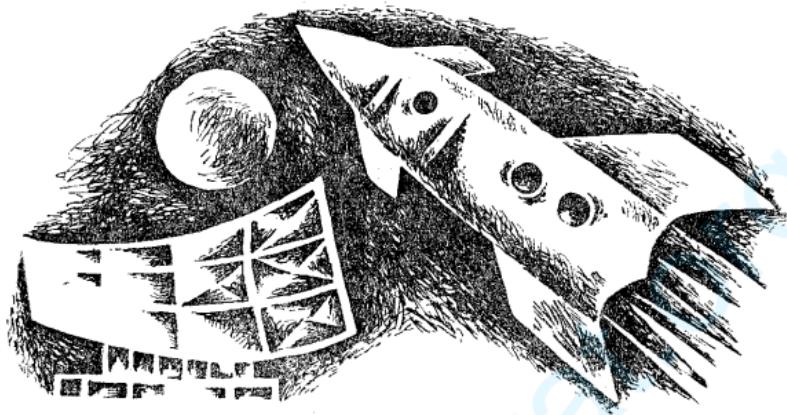
СНЕГІРЫ

Ля кармушкі ў Васіля
Снегіроў жыла сям'я.
А ў Сяргея — як на смех —
Толькі вецер круціць снег:
Вераб'і на ўсё сяло
Раззванілі: «Там сіло!»
Аж не есьць Сяргей,
 не спіць:
«Колькі ж будуць птушкі кпіць?!»
Раззлаваны, у садок
Ён начоўкі прывалок,
Дном уверх перавярнуў
І падпорай падаткнуў.
Зерня крыху патрусіў:
— Ешце, птушкі,— запрасіў.
Хоць і хітры верабей,
Ды не ўседзеў на вярбе,
На прынаду шугануў...
Тут Сяргей і шмаргануў
З-за вугла
За вяроўку —
І закрыліся
Начоўкі...
Так лавец у зман завёў,
Можа, з сотню вераб'ёў.
Толькі ж, як ні гавары,
А яны — не снегіры:
Ні агністага валля,
Ні паставы каралля...
І Сяргей — на ўздуў усім —
Падчырвоніў грудзі ім.
Вераб'і з-пад акварэлі,
Як вугольчыкі, гарэлі!

Хоць нясі на базар
Свой крылаты тавар!..
І ад думкі ад такой
Зноў згубіў Сяргей спакой.
Дзень блукаў, пакуль рашыў:
«Ат, не ўзнаоць малышы!
Распрадам — будзь здароў —
Я вось гэтых снегіроў!
Без надбаўкі — за рубель —
Фарбаваны верабей!..»

...Як вулей, базар шумеў,
Кожны быў сабе на ўме,
Снегірам цану збіваў:
«Ты б іх дарам аддаваў,
Дык і то
Ці ўзяў бы хто...»
Ну, а тут — яшчэ бяда —
Папсавала ўсё вада:
Напаўлі аднекуль хмары —
Снег ударыў
Па тавару.
Вераб'і паадсырэлі —
Зноў у момант пашарэлі
І ад радасці вялікай
Пачалі яшчэ чырыкаць!
Вось была тады пацеха:
Ледзь не поўз базар ад смеху.
А Сяргей з кашом пустым
Даў, як заяц, лататы...
Толькі бачыў: між стагоў,
Бы ад сораму яго,
На заснежаным бугры
Чырванелі снегіры.

ПАЧАКАЙ, дзядуля МАРС

Нас пяцёра ў нашым доме —
Дружбакоў усім вядомых.

Толькі дом не знае наш:
Мы — касмічны экіпаж!

Компас ёсць. І ёсць ракета —
Змайстравалі пад сакрэтам.

І цяпер бы самы раз
Нам адправіцца на Марс.

Ды шкада, што ён далёка —
Пэўна, спознімся на ўрокі.

І, глядзі, яшчэ ў прыдачу
Тройкі ў дзённіках заскачуць...

А таму з прычыны гэтай
Пераносім старт на лета.

Пачакай, дзядуля Марс,—
Дай закончыць пяты клас!

З НОВЫМІ ПЯЦЁРКАМИ!

Студзень тупае ў двары,
Снежань знік у выrai.
Дзякую,

добраы год стары,
За работу шчырую:
За багаты каравай,
За будоўлі звонкія
І за песні —

з краю ў край
Над усёй старонкаю!
Са Снягуркай Дзед Мароз
Школы ўсе аб'ехалі,
Раздарылі цэлы воз
Забавак з пацехамі,
Пажадалі дружбы ўсім
І прасілі потым,
Каб ніхто з нас не насиў
Цяжкі меж з лянатай...
У палях — снягоў ірдзень,
Неба ззяе зоркамі,
Новы год да нас ідзе
З новымі пяцёркамі!

З М Е С Т

Гальштук	3
Сёння ў нас святочны збор	5
Ля помніка	7
Як расцём	7
Шчасце рыбака	8
Улоў	10
Стала ўсім яно відно	11
Будзем сілы набірацца!	12
Жнівень	14
Ну, а вы?	15
Два браты	15
Са школы	16
Стараннія — о-го-го! Ды што з таго...	18
Падарунак	20
Чарпак	23
Чырвоныя боты	24
Снегіры	27
Пачакай, дзядуля Марс	30
З новымі пяцёркамі!	31

На белорусском языке

Василий Васильевич Зуенок

БУДЕМ СИЛЫ НАБИРАТЬСЯ

Для детей среднего школьного возраста

Издательство «Мастацкая літаратура» Государственного комитета Совета Министров БССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Минск, Советская, 19.

Рэдактар В. А. Жуковіч. Мастак М. М. Селянчук. Мастакі рэдактар В. І. Кліменка. Тэхнічны рэдактар З. Г. Сеня. Карэктар Е. У. Дзігрыенка.

АТ 08771. Здадзена ў набор 21/XII 1973 г. Падп. да друку 9/VII 1974 г. Тыраж 5000 экз. Фармат 60×84^{1/16}. Ум. друк. арк. 1,86. Ул.-выд. арк. 1,44. Зак. 685.

Цана 9 кап.

Паліграфічны камбінат імя Я. Коласа. Дзяржаўная камітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю, Мінск, Чырвоная, 23.

9 R.